

entrevista

«El Barri Vell no és l'èxit principal; posar-lo primer és trivialitzar l'èxit»

Text > SALVADOR GARCIA-ARBÓS

Joaquim Nadal i Farreras, historiador, alcalde de Girona entre el 1979 i el 2002, diputat al Parlament de Catalunya del 1984 al 2012 i conseller del Govern de la Generalitat entre el 2003 i el 2010. Aquesta entrevista amb Joaquim Nadal i Farreras (Girona, 1948) es va fer la tardor del 2018 al pis de dalt de la Pia Almoina, on l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural, que dirigeix des del 2013, té llogada la seu al Col·legi d'Arquitectes. Hi ha unes vistes espectaculars, en sentit etimològic estricte.

Joaquim Nadal, historiador, alcalde, diputat i conseller

Heu canviat mai d'opinió?

Respecte a què?

Respecte a qualsevol cosa.

Molt sovint. En les coses que se'm fa evident que el món canvia i el punt de vista en un moment donat deixa de ser vigent en un altre moment donat.

Per exemple?

Aquest 2019 ha fet disset anys que vaig deixar de ser alcalde; encara no en farà tants com els que vaig ser-ne, perquè en vaig ser quasi vint-i-tres, però en fa disset, que en són molts. Quan van començar a sortir els mòbils, els vaig prohibir a l'Ajuntament.

De veritat?

Em sembla que la temptació natural era que cada servei en volgués tenir un i a mi em semblava que era una font incontrolable de despesa. Era massa incipient... Naturalment, a mesura que la tecnologia avançava i millorava es feia inevitable.

I ara té una afició enorme pel mòbil. Tant és així que, per culpa del mòbil, hem començat tard l'entrevista i, per adobar-ho, tornant d'aquella visita d'un quart llarguíssim, es posa a mirar el mòbil i a escriure-hi. Posats a fer, li vento retrats.

La força dels fets porta a adonar-te que la introducció dels aparells electrònics en la gestió de la cosa pública és indispensable, avui que el noranta per cent de les persones en té...

Us penediu de coses més transcendents, d'alguna acció del govern municipal que vau presidir entre el 1979 i el 2002?

N'hi ha de més encertades i de menys desencertades, però no em penedeixo de cap.

De cap, cap?

De cap. Carrego amb el bagatge que, de totes les que considero encertades i des del meu punt de vista no ho han estat tant, hi ha èxits clars, claroscurs i grisos. En el balanç global carrego amb la motxilla de tot: no em penedeixo de res.

Parleu-me d'èxits clars.

Indiscutibles: haver convençut la ciutadania després del primer mandat que hi havia un projecte de ciutat, que hi

>> Primer Ple democràtic de l'Ajuntament de Girona.
(Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.)

havia idees, que hi havia futur i la gent s'hi podia engrescar, i que, fos quina fos la seva procedència social, ideològica i econòmica, es podien adherir al projecte. Èxit indiscutible: cinc majories absolutes després de les primeres eleccions, en què hi va haver una majoria relativa.

Què en queda (o no en queda), d'aquell projecte de ciutat?

És ara un projecte de ciutat en evolució, però en risc de quedar desvirtuat.

Ho podeu precisar?

En evolució perquè la societat canvia, però en risc per indefinició. No veig indicacions clares de cap a on anem. Per exemple: si tu preguntessis a un foraster un èxit clar de la transformació democràtica et diria el Barri Vell, perquè és espectacular, net, ben conservat, té una potència cultural enorme. Jo, que estic d'acord amb això, no ho posaria a davant perquè sé que és el que la gent posa a davant. Abans que això, hi poso haver tractat d'aconseguir, i aconseguir en part, la fusió entre la ciutat central i la perifèria de la ciutat. I que Vila-roja, Can Gibert del Pla, Germans Sàbat, el Pont Major i Santa Eugènia fossin altres centres, ben equipats, dignes i nets. Condició indispensable perquè el Barri Vell estigui net és que tota la ciutat ho estigui. El pont de Fontajau i la ruptura de l'aïllament de la riba esquerra del Ter són un èxit que salta a la vista: el dia que s'obre aquell pont, la gent ja hi pot anar a peu o amb bicicleta. Apareix un element que relliga.

>> Francesc Pararols i Joaquim Nadal amb el puny aixecat després del pacte de 1979. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.)

Sou un defensor de l'urbanisme per fer política social.

El pont és una prova contundent en l'articulació de les dues Girones, la de la riba dreta i la de la riba esquerra del Ter. I afegeix-hi el que representa també el parc de les Ribes del Ter i el pavelló de Fontajau en un entorn determinat. El pavelló ofereix una centralitat en un barri perifèric, tot i ser el barri d'El Cellar. És aquest joc el que em sembla engrescador en el seu conjunt. El Barri Vell no és l'èxit principal; posar-lo primer és trivialitzar l'èxit.

>> Primera presa de possessió de Joaquim Nadal com a alcalde de Girona. Davant seu, Jaume Curbet. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.)

És possible avui fer l'urbanisme d'abans?

Les pors de les administracions i dels polítics responsables i l'evolució de la normativa i de les lleis ho dificulten, però, fins i tot en aquest context de dificultat, la gestió urbanística passa per la intel·ligència de les permutes, de les compres, de les vendes, de la formació de patrimoni, de la transferència d'aprofitaments d'un polígon a un altre, de la creació de zones d'equipament de titularitat municipal.

Per exemple?

A aquestes alçades de la pel·lícula és ridícul que, per pensar l'emplaçament del nou Trueta, l'Ajuntament hagi de posar a sobre de la taula terrenys de propietat privada.

Potser ja hauria d'estar previst en el darrer o en anteriors plans generals.

O amb les eines del pla general vigent s'haurien d'estar generant els processos d'intercanvi que produïssin una parcel·la neta, gran, per posar-hi el nou hospital, hi vagi o no hi vagi.

Molt bé això, però el punt de partida era l'antic Trueta i ningú comptava amb la complexitat de reciclar aquell espai.

Sobre això he escrit moltes coses. Com a conseller vaig participar en la reunió

en què es va donar a conèixer el resultat del concurs entre equips d'arquitectes per a la construcció d'un nou hospital a l'entorn del mateix Trueta, de manera que es premiava un projecte que era com la construcció de la catedral gòtica, que s'anava menjant la catedral romànica: es preveia la construcció del nou hospital, que s'anava menjant el vell hospital.

I es pot fer, encara?

Oh, és clar!

I hi apostaríeu?

Aquesta és la solució més lògica si superéssim la lògica, que també puc entendre, de la concentració.

El doctor Ramon Brugada, degà de la Facultat de Medicina de la UdG, té molt clar el model concentrat.

És el *medical district* o districte hospitalari que tenen als Estats Units.

El veieu a Salt, tenint present que és àrea metropolitana?

Si ens acabéssim convencent, o les autoritats sanitàries ens convencessin, que aquesta concentració és bona, ho podria entendre i no defensaria dogmàticament un gran hospital central on ara hi ha el Trueta, possibilitat a no descartar abans d'anar a buscar terrenys privats. En la hipòtesi del *ma-*

cropol, l'altre pas és que Girona hauria de tenir pensat que passarà en l'entorn de l'actual Trueta, si finalment el nou hospital no va allà. En l'entorn de Sant Ponç, en aquell punt de contacte tan difícil i desarticulat entre Sarrià i Girona, la desaparició del Trueta pot ser com la bomba atòmica, per als comerços, els cinemes, els restaurants, el rentacotxes, el nucli de tres hotels...

I aleshores?

Cal trobar un punt de centralitat en aquell punt. I així jo dic: si el Trueta va a Salt, que Ikea vingui a Girona; és un joc especulatiu-intel·lectual perquè s'entengui que no pot ser el tot o res.

Quedem-nos a Salt. L'enyorat Josep Paulí explicava que el moviment d'independència de Salt va començar arran d'un partit de bàsquet a pluja batent, perquè a Salt no tenien pavelló cobert, i perquè pensaven que Girona només invertia al centre, «a la Rambla».

No és veritat.

Ja hi podeu pujar de peus.

En els primers quatre anys de gestió democràtica de l'Ajuntament de Girona, que incloïa Girona, Salt i Sarrià, s'havien començat indicis de trencar aquesta suposada fal·làcia que tot es concentrava a la ciutat central. Giro-

na hauria entomat la responsabilitat de mantenir-ho integrat si no s'hagués produït la independència, que, entre altres, va propiciar Girona. És evident que hauria costat que Salt fos independent sense en Salvador Sunyer, en Xavier Corominas i la gent dels entorns organitzats de Salt, però no hauria estat independent si Girona no hagués tingut un tinent d'alcalde de Governació que es deia Jaume Curbet, que es va posar entre cella i cella que si això era al programa s'havia de complir fins a les últimes conseqüències.

Caldria una mirada i una política més metropolitanas?

És indiscutible. L'àrea urbana de Girona no es pot pensar sense Fornells, Sant Gregori, Celrà, Sant Julià de Ramis, Vilablareix, Quart, Aiguaviva, Salt, Medinyà i Sarrià. Ara, algun d'aquests pobles han fet d'imatge de marca, Sant Gregori segurament el que més, el fet de distanciar-se del model metropolità i intentar no ser contaminats per la proximitat de la gran ciutat, tot i que en capten habitants; Fornells també força. Al final, si la Generalitat no és capaç d'articular un sistema de transport metropolità per damunt de les concessions intermunicipals, com les línies que TEISA té amb Salt o que conserva a Vila-roja, o amb la Hispano Hilariense, no estarem fent el que toca.

A propòsit del transport metropolità, què va fer sent alcalde i sent al Govern de la Generalitat per articular-lo?

Sent alcalde, crear l'empresa TMG (Transports Municipals del Gironès), superar velles línies de concessió, comprar busos nous i fer nous circuits. I des de la Generalitat, desplegar l'ATM i desplegar el sistema de tarifa integra-

«L'àrea urbana de Girona no es pot pensar sense Fornells, Sant Gregori, Celrà, Sant Julià de Ramis, Vilablareix, Quart, Aiguaviva, Salt, Medinyà i Sarrià»

>> Un moment de la intervenció de Nadal en el ple en què va ser elegit alcalde per primer cop. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. NARCÍS SANS.)

da. A Girona, hi va tenir un paper clau en Joan Gelada. Al Govern de la Generalitat, en Manel Nadal.

A part de la coordinació de les festes locals, Salt i Girona han viscut molt d'esquena.

Quan es va produir la segregació de Salt, l'enginyer municipal, Alfons Maria Thió de Pol, em va dir: «D'acord, s'havia de fer, però hi ha una cosa que és irreversible: el que les clavegueres uneixen, el dret administratiu no ho separarà.» Ara bé, segueix havent-hi un punt de reticència territorial i potser mai ningú i, com que jo ja fa disset anys que soc fora, hi poso tothom que ha vingut després, aquí i als pobles de la perifèria, ningú no ha tingut la capacitat d'empatitzar, aplanant la por que pugui generar el predomini hegemònic de la gran ciutat per fer possible que Salt pensi que arrambar-se a Girona li és un benefici i no un perjudici.

Quin grau de culpa hi té el senyor Nadal?

No és qüestió de culpa i mai, en tot cas, d'una forma conscient. Seria una causa passiva, no per voluntat expressa, sinó per precaució dels altres cap a mi, per la meua condició d'alcalde de Girona.

Repartiu culpes als altres?

No. Són compartides ara i sempre. En

el procés també passa: quan dones les culpes als altres, peques de ceguesa. Hauríem de promoure beques antimaniqueisme.

Parlem dels clarobscurs.

El punt més dramàticament fosc, perquè tot i que crec que estava encarrilat s'ha tornat a espatllar, és indiscutiblement Font de la Pólvara. Havíem fet una aposta amb el programa Onyar Est, invertint-hi molts de recursos, per dotar el barri d'un centre cívic, d'un pavelló, d'un CAP, d'un equipament potent, perquè l'escola fos un centre de regeneració del barri. I com que amb això encara no n'hi havia prou, vam començar a fer una cosa que, per les raons que siguin, no ha prosperat. Vist que hi ha tràfic il·legal de pisos amb transmissió de pisos sense títols de propietat, segones, terceres, quartes transmissions..., aturem aquest procés, tanquem blocs sencers, concentrem la gent allà on hi ha pisos buits i enderroquem blocs. És una manera d'intentar potenciar la sociologia dels que es quedin.

De clarobscur n'hi deu haver algun altre?

No.

Penseu que és l'únic?

Clarament.

mujer

¿De dónde vienes? ... ante ni la que trabaja nderse de su hijo

terno para su desarrollo emocional

la. Pero es ella, y nadie más que ella, quien presencia minuto a minuto la conducta del niño, debiendo evitar quedar envueltos en el torbellino de opiniones contradictorias de vecinas y familiares, bien intencionadas todas, aunque cada una trata de aplicar indiscriminadamente sus personales experiencias.

Nadie, por muy preparado que esté, podrá sustituir a la madre como testigo de su vida. Con el nacimiento del niño, ella, con su amor maternal e inspirada por su intuición de madre, podrá ir entendiendo a su pequeño, y acudirá al puericultor sólo cuando sea necesario.

A veces, la madre sale ya del sanatorio acompañada de una experta enfermera que se hará cargo del bebé en casa. Con este proceder la madre delega su responsabilidad en la enfermera, echándole esa benévola experiencia que significa conocer a su hijo, para entenderlo y atenderlo con cariño.

Quien traspasa esta misión maternal a otra persona, sin quererlo el estado de salud del niño, puede actuar tal vez por egoísmo o por inseguridad, lo que irá retrasando esa benévola intuición total con su hijo. El resultado puede ser una relación fría e impersonal para el futuro entre la madre y el fruto de sus entrañas. Y puede traducirse más tarde en una conducta antiofensiva del chico, por no haberse afectivo en los comienzos de su vida.

La madre que, aun contando con recursos económicos, se hace cargo de su hijo; la madre que antepone la atención de su bebé a compromisos sociales y a consideraciones egoístas de otro tipo, revela poseer las condiciones necesarias para tener asegurado el éxito de la crianza del niño.

La madre que trabaja fuera de casa debe distribuir de unos meses de permiso para cuidar a su hijo, porque de ello depende de la formación de buenos hábitos que le permitan volver a su empleo sin conflictos para el bebé.

Independientemente del medio económico y social en que el niño inicia su vida, necesita una madre amorosa y tranquila que, al aceptarlo con placer, le transmita la sensación de seguridad, indispensable para su desarrollo emocional sano.

En este marco, formado por el cariño de los suyos, el bebé podrá manifestar libre y sanamente sus urgentes necesidades que serán comprendidas y satisfechas. Se logrará de este modo establecer una correspondencia de afectos que de la pausa a las futuras relaciones amorosas del niño con quienes lo rodean. Se hará, en fin, de él un niño completamente adaptado a la sociedad en que ha de vivir.

La elegante señorita de la foto asistió al baile dado en Roma el 18 del pasado octubre, en honor de una de las muchas princesas que tienen los Italianos.

Es de pensar que cuando la bella llegó al sarao, iría hecha un brazo de mar y con toda la alegría pintada en su rostro. Pero como en el cuento que se le pregunta a un aficionado dónde va y de dónde viene, antes y después de una corrida de toros, y contesta con tono totalmente distinto en uno y otro caso, nuestra joven —el nombre ha sido silenciado— responde, sin que la preguntamos, con esos ranitos que lleva en la mano, pese a todas las buenas maneras.

MUJER. Pueden solicitar el cumplimiento de la Sección Social a los dieciséis años; ello se evitará cumplidos cuando a cumplir los dieciséis años, puedan presentarse a oposiciones para la obtención de títulos.

LOS LECTORES OPINAN

Gerona, amor y polémica. - Vivó y los rascacielos

Distinguido Sr.:

Le agradeceré inserta estas breves líneas, en el periódico de su digna dirección, en el apartado Los Lectores Opinan.

Perdón Sr. Pugnau, no estoy de acuerdo con Vd., sobre la carta abierta al escritor Gironella. Lo que el célebre escritor atacó en su artículo, «Gerona ciudad bombardeada», no tiene nada que ver con la defensa que Vd. hace en su glosa, aparecida el pasado domingo en este digno diario. Los dos tienen razón, pero cada uno trata las cosas de distinto modo.

Gironella, tiene razón en todo. Las edificaciones de Gerona, se han levantado independientemente una de otra, con raras excepciones (Final del I. Pl. S. Francisco y Pl. Indiferencia). Gerona no le falta nada, para ser como una de las primeras de España. Tiene una infinidad de posibilidades.

¿No merecemos una Central de Autobuses, al igual que muchas otras ciudades? ¿Por qué las estaciones están en abandono? ¿Por qué Gironella, las somos modestos o mejor, no cuidamos lo que en su día fue?

No estoy de acuerdo con el Sr. Gironella, cuando dice: «Las compañías de Teatro Profesionalistas resaca de Gerona, no estoy de acuerdo, pues creo que rezan a todos los Santos, y no podemos conformarnos, amigo Pugnau», a ver una representación anual por el local «Procentum». No quiero continuar en todos los puntos del insignificante escrito, pues todos tienen sobrada razón.

Su glosa, Sr. Pugnau, tiene todo de verídico, se hace mucho en otros aspectos, si bien es cierto que se hace queda mucho más por hacer.

El pesimista escritor Sr. Gironella, contrasta con el optimista Sr. Pugnau, si nos damos cuenta de lo que el primero nos engaña el segundo, queriéndonos hacer creer que lo negro es blanco, aunque use un fino pincel.

Perdón, Sr. Pugnau, no tengo ánimo de ofenderle, sólo de fiendo la razón sobrada del señor Gironella.

Les saluda afectuosamente
Ramón Casellas Moner

Concurso de villancicos

El próximo mes va a tener lugar el concurso de villancicos que todos los años convoca la Sección Folclórica. Para concurrir hay que presentar tres canciones, en catalán, castellano y latín, respectivamente. La primera y la última son obligatorias. La segunda es de libre elección. Se cantarán a dos voces como máximo, y se presentarán dos categorías, hasta 14 años y hasta 17.

Cuando apareció en «Presencia» el artículo de José María Gironella lo leí con mucha atención y me gustó. Un rápido comentario saltó a mis labios: Gironella aún se queda corto. Y no soy sólo yo quien lo dice, los mismos gerundenses que se veían ahudados en el artículo lo dicen.

Hay he leído la respuesta de Pugnau, sólo me ha sorprendido. En ella se nota un resentimiento, un lamentar sobre sí mismo que me han parecido poco elegantes. Gironella tenía razón y Gerona le ha vuelto las espaldas porque decía la verdad y nada más que la verdad.

Gerona ciudad de miras estrechas, esta es la opinión que tengo de la ciudad. Dirigida por grupos cerrados, por capillares con intereses cruzados, y con mucha falta de visión cara al futuro.

Por mucho que diga Pugnau, Gerona no ha despertado de su letargo y no ha despertado porque, entre otras cosas, Barcelona le chupa la sangre. Y si nadie se cree a Gironella de que las cosas se van a mejorar y les contará algo que sonará a nuevo pero que es ya muy viejo.

En su artículo Pugnau habla por ejemplo de la Arupación cinematográfica. Pues bien cuando ha llegado el momento que en Gerona se ha intentado hacer cine auténtico, hacer cine nuevo que se aparta de la línea mediocre de Marisoles y similares, cuando caso lo ha intentado uno de los miembros de esta Asociación se le ha vuelto la espalda y ha tenido que ir a llamar a otras puertas. ¿Saben por qué? Porque la Agrupación se contenta con unos ensayos anecdóticos o patialísticos hechos por sus miembros y que sólo cuando se valorados en cuanto a sucesiones de fotografías.

Por lo que se refiere al teatro. Un día con un amigo leímos en un periódico un reportaje titulado «Una semana de teatro en Gerona». Cogimos un tizniz, echamos en él todas las obras de esta semana, nos acercamos a una ventana en la que está vertical un sol veraniego. Pensamos que si tanto nos protegía el sol solar, pero no, la luz pasando a través del tizniz nos deslumbró. De aquel teatro no habéis quedado nada de positivo.

Un día llegó a mi casa un francés amigo mío, no lo conozco, pues su cara se había transformado: tenía cara de hombre que se había pasado un día tan grande era el día que se había hecho por las calles de Gerona, pero no, la luz pasando a través del tizniz nos deslumbró. De aquel teatro no habéis quedado nada de positivo.

La prensa de Pedret, los coches aparcados en los aceros, el río Galligau que dicho sea de paso, ha sido dragado dos veces en tres años y al cabo de una semana ya volvía a estar lleno de basura. En su tiempo se rechazó la creación de una

Universidad Laboral en Gerona, queriendo apilar la construcción de la autopista sobre quince metros de altura y no nos beneficiamos nada.

Los amantes de los trenes de vía estrecha que se van a consultar un economista les parece que les explicaría algo sobre economía moderna.

¿Por qué no se emplean en el Ayuntamiento gentes realmente especializadas que ahorre a los concejales el tener de hacer faenas ajenas a su profesión? Los autores de la generación del 80 decían: nosotros destruimos para que los que vengan detrás vuelvan a construirlo todo de nuevo. Gironella no hace tanto, no destruye, pone de manifiesto algunas que otros toba violentamente. Gironella se encontramos en el 88 gerundense.

Gerona está apuntalada y lo que todos los gerundenses que los puntales se conviertan en contrafuertes como los de nuestra Cataluña. Pero para eso hace falta inquietud, hace falta abrirse, recibir influencia del exterior y tener una nobleza de pensamientos que nos haga aceptar y realizar lo que Gerona es como una distinguida señora con un sombrero muy elegante, pero sin modo ni zapatos. Empezemos por los zapatos y tendremos la Gran Gerona.

Fdo.: Joaquín Nadal Ferrera

Sr. Director:

Con doloroso asombro leí en el periódico de su digna dirección una carta firmada por tres artistas gerundenses en la que se me acusaba de haber escrito una obra que faltaba tan graves como las de haber «falsas afirmaciones» y emitir «juicios temerarios» contra dichos «tales calificaciones estaban basadas en una carta mía aparecida anteriormente en LOS SITIOS referente a los proyectados apartamentos del Lago de Bañolas. En cuanto a lo primero, yo menciono los que «dicen» (no todos) los firmantes de la carta que pedieramos llamar «pro-Resacados» estaban «vinculados a los promotores de los edificios por encargo de carácter artístico y decorativo».

Tal afirmación está basada por ser todo y las manifestaciones hechas en tal sentido por uno de los promotores firmantes por otro de los evidencias de unas obras decorativas ejecutadas recientemente por tres de ellos en nuestra ciudad de las nuevas oficinas contratadas de uno de los principales promotores del proyecto. En cuanto a las acusaciones contenidas en favor de su independencia de criterio, nunca he dependido de nadie, sino de mí mismo que «el hecho no imputado su derecho a expresar sus ideas ni presupone la existencia de intereses personales que deturpan la objetividad de los juicios que no existen «falsas afirmaciones» especuladas «temerarios» y «temerarios» ya que nunca las he emitido. En cuanto a la acusación de que yo pretendía que mi opinión es la única válida, no la comparto, puesto que el núcleo principal de mi carta era precisamente el exponer la existencia de opiniones sobre el tema. Todo ello prueba que la indignación proviene de una rigidez y mal gusto de lectura de mi carta por lo que conozco la habitual pontificancia y escamunidad de mis oídos. Debo suponer que los límites ofensivos empleados son fruto de un momento de exaltación del que a estas horas estaría ya arrepentido por lo que acepto de antemano sus excusas dando por terminado.

El llegat. Quin seria el vostre llegat palpable, ja que vau renunciar a les plaques i les inauguracions?

Ens hauriem de traslladar a un altre terreny que és el dels èxits qualitatius. Seria convertir Girona en un model de ciutat cultural. Estàvem en un moment en què tots els museus eren tancats o quasi tancats, «obrim-los!», i, si es presentava l'oportunitat d'afegir-n'hi un de nou, «fem-ho!», com el Museu del Cinema. Teníem una ciutat d'arxius i els vam potenciar. Vam fer una xarxa de biblioteques i de centres cívics, perquè la ciutat no en tenia. Com que la ciutat tenia una mala tradició teatral, tot i el Teatre Municipal, vam comprar la proposta d'un festival de teatre. Com que no hi havia tradició musical, vam buscar camins per crear-la. I hi afegiria equipaments com l'Auditori, al qual alguns es van oposar. L'Ajuntament va fer una política patrimonial d'adquirir patrimoni de sòl, pensant dotar la ciutat. Les Casernes és un parc, amb la Biblioteca Carles Rahola, etc. Va comprar el Modern, perquè és millor tenir-lo que no tenir-lo, tot i estar en ruïnes.

La percepció que es té amb el tema Modern és que tots els ajuntaments han anat tard, des del que presidíeu vos mateix.

Tard en què? A quin any el compro jo? En el moment que es compra era una aposta clara i, a les males, s'hi podria haver començat a fer alguna cosa amb la mateixa edificació i, quan s'enfonsa la sala, es comença a pensar en una altra cosa. Que allà no hi hagi aparegut un bloc de pisos és tant o més important que el que es pugui acabar fent.

Parlant de pisos, l'urbanisme trabucaire és possible ara, o ara acabaria amb tothom emprenyat i als tribunals quan es donessin permisos a canvi del teló del Teatre Municipal o d'un anunci al camp del Girona?

Crec que això es pot seguir fent avui.

Vigilats amb lupa i telescopi...

Amb total transparència. És la cara positiva i explicable de les comissions, perquè mai no hi ha voracitat recaptatòria, sinó que hi ha compensacions simbòliques per a una bona entesa. El mecenatge segueix existint, però mentre no existeixi una llei de mecenatge

>> Nadal es va estrenar com a articulista a Los Sitios el novembre de 1965. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI.)

Ja que estem entre clarobscurs i grisos, i la variant passa pel costat de la Font de la Pólvora...

D'aquest tema ja he dit tot el que havia de dir. La Revista de Girona ja en va fer un monogràfic [en el número 296, publicat el 2016] i allà hi ha un article meu i un article de l'altra part. Per mi segueix sent un encert l'única sortida possible en els termes en què es va produir i al moment que es va produir. Avui dia, tots els còmputos que es puguin fer dels trànsits que absorbeix la variant est de Girona i que ha absorbit la gratuïta de l'autopista en el tram Fornells-Viladasens amb quatre carrils, farien bastant intransitable l'autopista si hi aboquéssim tots els que absorbeix la variant est.

Aquesta és bona...

Entre altres coses perquè la variant és a la riba dreta del riu i l'autopista travessa el Ter i se'n va a la riba esquerra. Per tant, la línia Celrà - la Bisbal o Quart Fornells és, a peu de les Garres, la interconnexió d'un sistema urbà diferent del que articula l'autopista i, pot ser una pedanteria, però com que no ho ha dit mai ningú, deixa'm dir-ho a mi: qui aconseguís cinc enllaços de la gratuïta Autopista sud i qui aconseguís el conveni dels quatre carrils en l'àmbit de l'àrea urbana de Girona són en Quim Nadal i el seu germà Manel Nadal, pensant en Girona, no només en el sistema general, però pensant que la sortida Girona Oest era una peça estratègica per a Sant Gregori, per a Fontajau, per a Sant Ponç...

>> Joaquim Nadal i Josep Arnau, el 1988, firmant un acord previ a la creació de la Universitat de Girona. (Font: AJUNTAMENT DE GIRONA. CRDI. JOAN CASTRO.)

que equipari la possibilitat que els rics, siguin corporacions o persones individuals, els de Catalunya o d'Espanya, puguin fer com els americans, anirem amb un peu coix.

Per què us vau presentar de cap de llista?

Això és prehistòric. Si jo als disset anys escrivia cartes a *Los Sitios* sobre temes municipals, si quan va tancar *Presència* vaig fer preguntes a l'Ajuntament de Girona des de *Canigó*, i preguntava per la variant de l'N-II, per la neteja, per la neteja de l'Onyar...

Ja fèieu política...

Feia política i alhora era jove, però ja estava començant a fer-me un nom al món universitari. La Calaia, jo i els meus fills vivíem a Barcelona, i l'àmbit natural del meu entorn d'amistats girava al voltant del PSUC: Anna Sallés, Borja Riquer, etc. Quan l'estiu del 1978 Lluís Maria de Puig ve a la Fosca a plantejar-me en nom de Quim Espanyol, aleshores primer secretari del PSC de Girona, per anar a les llistes municipals, li dic que sí amb tres condicions: primera, vull anar com a independent; segona, vull anar en els cinc primers de la llista, i tercera, vull ser regidor de Cultura.

I?

Va dir: «De fet, havíem pensat que encapçaléssis la llista.»

El pacte amb el PSU de Catalunya va ser perquè ja hi teníeu bona relació?

Això crec que no. La meua relació era molt barcelonina. La meua relació amb el PSUC a Girona es produeix com a conseqüència de la intel·ligència política del PSU el dia de les eleccions.

De l'experiència política de Francesc Pararols.

O de la gent que hi havia al voltant de Pararols, que diu: «Anem al local electoral dels socialistes», «anem a visualitzar la victòria de l'esquerra...».

Voleu dir que si no hagués vingut Pararols, hauria pogut canviar tot?

No, no. Vol dir que hauríem arribat allà mateix per la via de les converses i la negociació l'endemà, l'altre i l'altre. I això, en termes químics, va ser un precipitant, de tal manera que l'endemà es produeix aquella fotografia a la portada de *Los Sitios* amb els punys enlaire, Pararols amb el dret i jo amb l'esquerra: «Girona tiene alcalde socialista. Pactaron anoche con los comunistas y dominan el Ayuntamiento».

Tornaríeu a aixecar el puny avui?

No.

En aquell moment devia fer pànic a un diari del *Movimiento*.

Finalment fem el pacte democràtic: Convergència s'incorpora al Govern, em voten tots menys els cinc de la

«Ara no tornaria a aixecar el puny»

UCD i, durant un temps, el pacte de progrés és el que governa la ciutat, fins que es produeix la ruptura per la nau de Metalco a Mas Xirgu. Li vaig dir: «Senyora Bosch, a partir de demà vostè deixarà de ser tinenta d'alcalde d'Urbanisme».

Com que hi ha dues versions, la convergent i la de les esquerres, adreçarem els lectors a l'hemeroteca...

Darrerament es diu molt que la culpa dels disbarats urbanístics és que, com que no hi va haver ruptura, ens hem hagut de menjar els plans generals franquistes.

No. Això no és veritat.

Per tant, és cert allò que es diu que s'han fet més disbarats en democràcia que en el franquisme?

No. No. Girona corregeix el Pla Perpinnyà, enderroca quatre plantes d'un bolet que estava aturat, liquida un bolet sencer al peu del Lleó. És a dir, fa accions concretes que modifiquen, probablement perquè ho podia fer, perquè ja era sòl urbà, però no sé per quin mecanisme es va aconseguir. Però nosaltres modifiquem sensiblement el Pla General, en part perquè, com que ens el tomben, les normes subsidiàries ens permeten intervenir, com aquell qui diu, de cap i de nou.

Per exemple?

Ens podem permetre desclassificar Vista Alegre, que era la plusvàlua sobre la qual es fonamentava la construcció del nou camp del Girona a Montilivi.

S'hi havien de fer pisos.

Clar. I era sobre aquesta base que pagaven la hipoteca de "la Caixa".

«Jo anava al Parlament amb el barret d'alcalde i a fer business d'alcalde i, subsidiàriament, a fer de diputat»

Ens desviarem dels plans generals...

A veure, els plans generals, franquistes o no, són la Bíblia de la ciutat: defineixen l'horitzó de present i de futur. Què hi ha, com està, què es pot fer. Modificar les condicions jurídiques del que això estableix no és fàcil, per raó de la seguretat jurídica. És possible que molts planejaments de llocs de la costa encara ara tinguin els sòls urbanitzables provinents de planejaments antics, que donen determinats drets urbanístics a una gent? Sí. Però hi ha eines per dir que hi ha pendents més del 15 %; que no hi ha serveis municipals suficients, o que hi ha plans parcials aprovats, però no s'han desenvolupat en els darrers deu anys. S'ha desclassificat, però no sempre s'ha tingut la valentia d'entrar a fons en la modificació del planejament. És l'arrossegament d'un pecat original del qual no acabes mai d'expiar la culpa.

Tots els alcaldes de Girona, excepte Anna Pagans, han compaginat la funció d'alcalde amb la de diputat. Ho tornàrieu a fer?

Totalment. Quan ho vaig provar, era plenament vigent el model francès del *député-maire*.

Era una qüestió legal de la república.

Era un fet històric. Nosaltres començem pensant que els nostres mandats seran curts, un o dos, i quan vas pel tercer mandat et preguntes: «Com és que els alcaldes duren trenta o quaranta anys aquí al costat?» I com duren, *député-maire* o *sénateur-maire*. El Paul Alduy va fer de senador i de gran alcalde de Perpinyà. Això passa perquè la condició de diputat és accessòria i la condició d'alcalde és essencial. Jo anava al Parlament amb el barret d'alcalde i a fer *business* d'alcalde, i, subsidiàriament, a fer de diputat. Si vas de diputat ras no tens cap afany de protagonisme; et dediques a la llei municipal i a quatre coses. És la meua història dels primers anys, però: «Macià, has de venir dissabte que ve a Girona?», «President, vindràs a Fires aquest any?». Sense haver demanat hora, enganxar la gent pels passadissos, això no només era possible, sinó desitjable.

Hi havia un altre estil de fer política?

Crec que, malgrat les discrepàncies dialèctiques, parlamentàries i polítiques, entre els dos grans blocs, gover-

nemental i oposició, hi havia un element essencial propi d'un determinat estil de fer política que deriva també a Girona, que és el respecte institucional: les institucions prevalen per damunt de les persones, de manera que quan les persones passen les institucions continuen. Pensant en termes de continuïtat institucional, passa per no haver de destruir i reconstruir cada vegada; sinó aprofitar tot el que trobes i és aprofitable, fent els retocs necessaris.

Va existir l'estil gironí de fer política diferent del català?

Hi havia un grau de pacificació superior. L'espai convergent, que era hegemònic a la província, havia decidit cohabitar amb els illots de predomini socialista o d'esquerres de determinades àrees urbanes, no només Girona. El que dona una personalitat específica a l'estil gironí de fer política és, en un grau afegit, la personalitat de l'interlocutor.

Salvador Carrera.

O en un sentit diferent, el pragmatisme de Josep Arnau. Sense el *savoir-faire* i la bonhomia d'en Carrera, ell es diu: «Jo ja faré de província, tu fes de ciutat, que, a més a més, com que jo he volgut ser alcalde de Girona i no me n'he sortit, t'ajudaré...»

El seu pragmatisme va fer que es poguessin completar la Universitat i tots els campus.

L'Arnau té el mèrit d'haver situat la Politècnica a Montilivi i, per tant, el primer edifici de la Politècnica, que és de Lluís Cantallops, és de l'època Arnau universitària, ja en terrenys cedits per l'Ajuntament, diria jo. I el fet que ja hi hagi un edifici universitari allà marca una tendència. I implosiona quan l'Ajuntament comença a comprar terrenys a la família Almeda a tot l'entorn del camp de Montilivi per fer possible el campus.

De la mateixa manera que es fa una planificació urbanística, no s'hauria d'haver jugat més fort arquitectònicament?

L'aposta per triar els equips és fàcil on hi ha una unitat de propietat. Per què hi ha una certa unitat a Fontajau? Perquè és de l'Incasòl. El propietari de l'actuació íntegra diu: abandono els blocs d'edificis...

Els del Pla Perpinyà.

El model d'habitatge franquista, sent, a més, edificis alts a la perifèria. I Corominas, Incasòl, Solans plantegen un model diferent que ha quallat més com a model urbanístic que com a arquitectònic. La trama de carrers i el sistema funciona més que la resta. A les hortes de Santa Eugènia, el pla parcial dona un front de propietat pública on pots triar Escola d'Hostaleria, Arcadi Pla; Escola d'Idiomes, Víctor Rahola... Als equipaments sobre sòl públic pots triar els equips.

També podríeu haver assegut els propietaris.

Difícil quan juguen propietaris diversos. A les Casernes, hi havia un sol propietari. Tot això planteja una cosa, que és un problema, entre la transparència i la igualtat d'oportunitats i les decisions orientades. Tu pots dir «vull un Alfaró» i contractar un Alfaró, o «aquí hi ha d'anar una escultura i faré un concurs». Si fas un concurs corres el risc d'equivocar-te molt; si tries un Alfaró, jugues sobre segur. Per tant, en una cosa que és un programa acabat, que és un programa d'escultures al carrer, que va donar bons resultats i en podria donar més ara, s'escull el camí de la tria prèvia de l'artista.

Ui, avui!

No sé si l'actual legislació ho permetria.

Avui tampoc es podria tenir un Plensa.

Jo vull un Miró! Oh! Ho ha de posar a concurs, però és que vull un Miró.

I als Químics? Vam perdre l'obra del Pritzker Aldo Rossi a Girona.

No és veritat això. A Aldo Rossi, a través del propietari privat, se li va encarregar un ordenament urbà que es va tramitar i aprovar. Un cop mort, els mateixos promotors van demanar replantejar el projecte.

Candidat a la presidència de la Generalitat. Per què no vau plegar el 1995, quan vau ser candidat a la presidència de la Generalitat?

Perquè el meu experiment barceloní l'any 1995 el volia fer amb xarxa i amb dret a devolució. Per tant, malgrat que hi ha qui opina que jo vaig allargar massa, crec que si hagués acabat aquell

mandat i m'hagués tornat a presentar tampoc no passava res. Tenia clar que quan la meva condició de diputat passés per davant de la d'alcalde, no podria continuar fent les dues coses.

«La gent que és a les cinc de la tarda en un bar jugant al dominó o fent la botifarra et dona una lliçó d'humanitat o de ciutat infinitament superior a deu tuits de segons qui»

Quina diferència va trobar entre l'experiència de govern de la Generalitat i la municipal?

És molt diferent, però l'àmbit específic en el qual jo em vaig moure, el mandat Maragall i el mandat Montilla, permetia aplicar estratègies d'alcalde al territori.

L'experiència d'alcalde serveix?

Sí. Vull arribar als pobles una hora abans i copsar el que la gent diu i pensa. Vull parlar no només amb l'alcalde sinó també amb el ferrer de la cantonada. Vull entrar a una llibreria i comprar l'últim llibre sobre la història del poble. Anar amb mentalitat, sabent que allò és una peça d'un conjunt, rel·ligat per les polítiques d'infraestructures, que uneixen diferents nuclis, però que cada nucli té valor per ell mateix quan hi fas polítiques d'habi-

tatge o de conservació patrimonial. Vaig poder fer això, tot i que, quina és la gran diferència? Durant set anys, quatre més tres, vaig ser al capdavant d'un departament que, cada un d'aquests set anys, va licitar 5.000 milions d'euros d'obra. Ara PTOp, com a GISA, licitava també els hospitals, les escoles, les casernes dels Mossos, els palaus de justícia...

Tothom que es dedica a la política hauria de passar abans per l'ajuntament?

Jo crec que sí.

I seguir el model de fer carrer i començar el dia a la Granja Mora?

És vigent. El distanciament tecnològic, el wifi, no et pot fer perdre de vista que la gent que és a les cinc de la tarda en un bar jugant al dominó o fent la botifarra et dona una lliçó d'humanitat o de ciutat infinitament superior a deu tuits de segons qui. El parèntesi de sis mesos en què, sense deixar de ser conseller d'Obres Públiques, soc també conseller de Presidència i em porta a Palau, i toco Esports, Dona, Història Contemporània, Afers Religiosos, és d'una diversitat i d'una dimensió pública superior del de PTOp. Aquells sis mesos gaudeixo d'una altra cosa que és més a prop de l'esfera del poder entès des d'un sentit molt plural.

Venint d'un temps en què fer política era prestigiós, on situaríeu el pecat original del desprestigi de la política?

Hi ha dues coses que aboquen la política al desprestigi actual: una és la mateixa transició generacional, que fa que els polítics de la transició, joves o no tan joves, que ja portàvem un bagatge

professional, podíem tornar a la feina; arribo a alcalde als 31 anys, però aquell noi feia deu anys que donava classes. Ara, els joves cadells de la política dels partits, sense solució de continuïtat, passen de les joventuts al càrrec sense haver passat per la vida laboral. Per tant, qui no té vida laboral és incapaç de valorar la diferència salarial, de 1.500 o 2.000 € a la privada, i de 3.000 o 4.000 fent de polític. I això és horrible. Després hi ha la pèrdua del sentit de la realitat: l'afectació, la hipocresia, la corrupció, el distanciament de la realitat, la pèrdua del sentit democràtic i, al final, a grans trets, la difuminació en l'espai polític espanyol entre els dos grans partits del bipartidisme imperfecte. En la fugida cap al centre del PP i del PSOE, els populars amaguen una part de la seva ànima dretana reaccionària i/o d'extrema dreta, i els socialistes, que no volen perdre l'espai del centre, tendeixen a confondre's amb el PP i abandonen unes arrels ideològiques que eren marca de la casa. I en aquest espai magmàtic intermedi, en la desaparició dels contorns, hi ha la volatilitat, en què pots passar d'un costat a l'altre si no ets un socialista genètic.

Al principi éreu polític independent; al cap d'un any i mig, el novembre del 1980, us va fer militant socialista. El 26 de setembre del 2015 va renunciar al carnet del PSC.

Un cop deixo el PSC, torno als orígens d'independent i, des de la meua independència, començo el procés de reflexió amb l'experiència política acumulada. Deixo el PSC per la incapacitat de trobar una veu pròpia independent de l'unionisme més tronat, que inevitablement hauria estat al mig de dos focs. La petrificació de la Constitució està matant la Constitució; per tant, no cal que us proclameu constitucionalistes, l'esteu matant convertint-la en dogma. És l'antítesi de la constitució americana.

Quan cal, hi fan una esmena...

Amendment a amendment fan una constitució que és un *work in progress* constant. I, per tant, no ho sacralitzeu.

I el tema del procés?

He escrit un llibret: *Catalunya, mirall trencat*, en què reflexiono i apporto idees sobre aquesta complicada situació política.

